

Doc. GA46/CC45/REP/15

KÜLTÜR, EĞİTİM VE SOSYAL İŞLER KOMİSYONU

KIRK BEŞİNCİ TOPLANTI

RAPORU*

"KEİ Bölgesindeki Kültürel Mirasın Yasa Dışı Ticareti ile Mücadele"

Raportör: Sn. Polina Karastoyanova, KEİPA Bulgaristan Delegasyonu Başkanı

* *Metin; Kültür, Eğitim ve Sosyal İşler Komisyonu tarafından 19 Ekim 2015 tarihinde Tiran'da incelenmiş ve kabul edilmiş ve 26 Kasım 2015 tarihinde Bükreş'te tertiplenen Kırk Beşinci Genel Kurul tarafından onaylanmıştır.*

I. GİRİŞ

1. Kültürel varlıkların yasa dışı ticareti, Üye devletler için büyük ekonomik kayba yol açmasından dolayı Karadeniz bölgesi içerisinde en kazançlı alımsatımsal suç eylemlerinden birisidir. Kültürel işbirliği; kültürler arası diyalogun geliştirilmesi, kültürel çeşitliliğin korunması, KEİ Bölgesinin kültür varlığının geliştirilmesi, ve kültürel ve doğal mirasın korunması ile birlikte KEİPA'nın genel hedeflerinden birisidir.

2. INTERPOL'ün belirttiğine göre bu ticareti ölçecek araçların veya yasa dışı ticaretle ilgili verilerin yok denecek kadar az olmasına rağmen, kültürel varlıkların ticaretinin, büyüklük açısından yasa dışı ticaretler arasında üçüncü veya dördüncü en büyük olduğu tahmin edilmektedir. *Kültür Varlıklarının Yasadışı İthal, İhraç ve Mülkiyet Transferinin Önlenmesi ve Yasaklanması için Alınacak Tedbirlerle ilgili 1970 UNESCO Sözleşmesi*'nin 40. yılı için UNESCO'nun hazırladığı bilgi dosyası, antika ve kültür karaborsasının, uyuşturucu ve silah ticaretinin yanında, dünyada en sıkı kök salmış yasadışı ticaretlerden biri olduğunu ileri sürmektedir.

3. Kültürel varlıkların yasa dışı ithalatı, ihracatı ve mülkiyet değişimi, KEİ bölgesi ülkelerinde kültürel mirasın fakirleşmesinin esas nedenlerinden birisidir ve her ülkenin kültürel varlığını bu tehlikelere karşı korumada uluslararası işbirliği en etkili yollardan birini teşkil etmektedir. Bu kaçakçılıkla mücadele, uzun dönemli ilgi, kültürel varlıkların güvenliğinin sağlanması için daha ileri eylemler, sanat pazarında artan talep şartlarına dair engelleyici tedbirler ve daha iyi kontrol sağlanması ve kültürel varlıkların ithalat ihracatını kontrol etmek adına ülkeler arasındaki işbirliğinin geliştirilmesini gerektirmektedir.

4. KEİ Parlamenter Asamblesi, kültürel miras sahasındaki işbirliğinin Örgütün hedeflerine ulaşılması sürecinde sahip olduğu önemli rolü teyit ederek, kültür miras konularıyla ilgili çok sayıda Rapor ve Tavsiye Kararı kabul etmiştir, bunlardan bazıları::

- *Kültür, Eğitim, Bilim ve Bilgi Konularında İşbirliği Üzerine Karadeniz Sözleşmesinin Tasdiki ve Uygulanması* ile ilgili 3/1994 sayılı Tavsiye Kararı;
- *KEİPA Üye Ülkelerinin Kültürel Mirasının Korunması* ile ilgili 6/1994 sayılı Tavsiye Kararı;
- *Karadeniz Bölgesinde Kültürel Mirasın Korunması Programı Kılavuzu* ile ilgili 18/1996 sayılı Tavsiye Kararı;
- *KEİ Bölgesinin Gelişiminde Kültürün Rolü* ile ilgili 70/2003 sayılı Tavsiye Kararı;
- *KEİ Üye Devletlerde Kültürel Mirasın Korunması ve İyileştirilmesi* ile ilgili 80/2004 sayılı Tavsiye Kararı;
- *Maddi ve Manevi Kültürel Miras – Karadeniz Bölgesindeki Ülkelerde Mevcut Kültürel ve Turistik Güzergahların Birbirine Bağlanması* ile ilgili 136/2013 sayılı Tavsiye Kararı.

5. Kültürel varlıkların yasa dışı ticareti, farklı şekillerde olup, coğrafik, sosyo-ekonomik ve siyasi bağlama göre birçok ülkeyi kapsayıp farklı amaçlara hizmet edebilmektedir. Sanatsal varlıklar veya arkeolojik alanların yasa dışı ticareti, ulusal ve uluslararası yasal belgelerle çatışma içerisindedir. "Kültürel varlıkların yasa dışı ticareti" terimi, geçerli ulusal ve uluslararası mevzuata göre, çeşitli sayıda uygulamayı kapsayabilmektedir, bunlardan bazıları:

- Müzelerden, sabit kültürel varlık elemanlarından, dini mekanlardan ve diğer kamu veya özel koleksiyonlar veya mekanlardan çalıntılar;

- Su altı kazılar da dahil olmak üzere, arkeolojik alanlarda yasa dışı kazılar;
- Silahlı çatışma veya askeri işgal sırasında kültürel varlıkların yok edilmesi veya çalınması;
- Kültürel varlıkların yasadışı ithalatı, ihracatı;
- Kültürel varlıkların mülkiyetlerinin kanunsuz değişimi (satım, alım, değiş tokuş, bağış veya miras);
- Sahte belgelerin üretimi, ticareti ve kullanımı;
- Sahte veya taklit kültürel varlıkların ticareti;

6. KEİPA Kültür, Eğitim Ve Sosyal İşler Komisyonu, kültürel mirasın ticareti ile mücadeleyle ilgili konuya odaklanmaya karar vermiş, "KEİ bölgesindeki kültürel mirasın yasa dışı ticareti ile mücadele" konusunu Tiran'da 19-20 Ekim 2015 tarihinde tertiplenecek 45. Toplantı gündeminin ana maddesi olarak belirlemiştir. Ermenistan Cumhuriyeti, Azerbaycan Cumhuriyeti, Bulgaristan Cumhuriyeti, Gürcistan, Yunanistan Cumhuriyeti, Romanya, Sırbistan Cumhuriyeti, Moldova Cumhuriyeti, Rusya Federasyonu, Türkiye Cumhuriyeti ve Ukrayna ulusal delegasyonları Rapora katkılar sağlamıştır. Aynı zamanda UNESCO, Avrupa Konseyi ve diğer ilgili uluslararası örgütlerin resmi web sitelerinden de referans materyaller temin edilmiştir.

II. ULUSLARARASI YASAL BELGELER VE DENEYİM

7. **UNESCO**, birkaç bölgede kültürel mirası destekleyecek ve koruyacak tedbirler sağlayan önemli bir evrensel yasal çerçeve hazırlamıştır. Uzun yıllardır, kültürel varlığın yasadışı ticaretine karşı savaş veren başlı bir aktör olmuştur. UNESCO, normatif eylem seviyesinde, birkaç farklı bağlamda ortaya çıkabilecek bu menfur olayla mücadele için farklı anlaşmalar hazırlamıştır: Silahlı Bir Çatışma Halinde Kültür Mallarının Korunmasına Dair Lahey Sözleşmesi (1954) ve bunun iki protokolü (1954 ve 1999), Kültür Varlıklarının Kanunsuz İthal, İhraç ve Mülkiyet Transferinin Önlenmesi ve Yasaklanması İçin Alınacak Tedbirlerle İlgili UNESCO Sözleşmesi (1970). Bunlardan ikincisi, 1995'te "Çalınmış veya Kanunsuz Şekilde İhraç Edilmiş Kültürel Varlıklarla ilgili UNIDROIT Sözleşmesi" ile tamamlanmıştır. Daha yakın tarihli sözleşmeler de, yani Sualtı Kültürel Mirasının Korunması Sözleşmesi (2001), Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi (2003) ve Kültürel İfadelerin Çeşitliliğinin Korunması ve Geliştirilmesi Sözleşmesi (2005), kültürel mirasın bütün yönlerden korunmasında önemli bir rol oynamaktadır.

- *Kültür Varlıklarının Yasadışı İthal, İhraç ve Mülkiyet Transferinin Önlenmesi ve Yasaklanması için Alınacak Tedbirlerle ilgili 1970 UNESCO Sözleşmesi*, barış zamanında kültürel varlıkların yasa dışı ticareti ile mücadele etmek için ilk uluslararası yasal çerçevedir. Sözleşmeyi imzalayan ülkeler şunlarla yükümlü olmaktadır:

- mevzuat ve idari olanlar da dahil olmak üzere, tedbirler almak, uzmanlaşmış hizmetler oluşturarak kültürel miraslarını korumak, kültürel varlıkların kayıtlarının oluşturulması ve geliştirilmesi, kültürel mirasın korunmasına dair otorite ve medeni sorumluluğu güçlendirecek eğitimsel programları uygulamaya geçirmek;

- kültürel varlıkların hareketi üzerinde, bir ithalat izni verme sistemini, uygun izin ve belgeler olmadan kültürel varlıkların ithalatı ve ihracatında yasaklamaları, kültürel mirasın tehlikede olduğu ülkelerden varlık ithalinde engelleme ve kısıtlama ihlallerinde cezai tedbirleri hayata geçirerek, bir kontrol oluşturmak;

- yasa dışı ihraç edilmiş kültürel varlıkların geri dönüşüne yardımcı olmak.

Bütün KEİ Üye Devletleri bu anlaşmada imza sahibidir.

- *2005 Kültürel İfadelerin Çeşitliğinin Korunması ve Geliştirilmesi Sözleşmesi*, kültürel ifadelerin çeşitliğini koruma ve geliştirmeyi, kültürlerin zenginleşmesi ve etkileşmesi için uygun şartların oluşturulmasını ve kültürlerarasılığı teşvik etmeyi ve uluslararası işbirliğini güçlendirmeyi amaçlamaktadır. Kültürel çeşitliliğin korunması ve geliştirilmesi için yol gösterici ilkelerin yanı sıra akit Devletlerin hak ve yükümlülükleri belirlenmiştir. Sözleşme ayrıca, uygulanmasını sağlamak için kalıcı organlar kurmaktadır. İmza sahibi olan KEİ Üye Devletleri: Arnavutluk, Ermenistan, Azerbaycan, Bulgaristan, Gürcistan, Yunanistan, Moldova, Romanya, Sırbistan ve Ukrayna.
- *1978 tarihli Taşınabilir Kültürel Varlıkların Korunması Hakkında Tavsiye Kararı* taşınabilir kültürel objelerin zarar, bozulma veya kayıp edilmeye karşı korunmasını amaçlamaktadır. Bu belgeyle kapsanan uzun obje listesi, arkeolojik araştırma ürünlerini, antikaları, tarihi anıtlardan gelen parçaları, resim ve çizimleri, antropoloji ve etnoloji ile ilgili materyali, mobilya parçaları, müzik entstrümanları ve diğer birçok kültürel objeleri içermektedir.
- *1976 tarihli Kültür Varlıklarının Uluslararası Mübadelesi hakkında Tavsiye Kararı*, UNESCO üye ülkeleri arasında kültürel varlığın dolaşımını bariz bir biçimde teşvik etme amaçlı olmasından dolayı, kültürel varlıkların sınırlar arası hareketi için özellikle önemlidir.
- *1954 tarihli Silahlı Çatışma Durumunda Kültür Varlıklarının Korunması hakkında Anlaşma* silahlı çatışma durumunda korumada olan kültürel varlıkların, özel koruma altında taşınması ile ilgili özel kurallar öngörmektedir. Bütün KEİ Üye Devletleri bu anlaşmada imza sahibidir.

8. Günümüzde, UNESCO'nun karşılaştığı en büyük zorluk, bir bütün olarak kamu otoritelerinin, özel sektör ve sivil toplumlarının, kültürel mirasın da bir kalkınma faktörü olduğunu anlamalarını sağlamaktır. Ayrıca, insan ve devamlı gelişim bağlamına kültürel boyutun da dahil edilmesi, Avrupa Konseyi ve Avrupa Birliğinin kültürel prensiplerinin esas hedeflerinden birisidir.

9. UNESCO ve ICOM'a (Uluslararası Müzeler Konseyi) göre, sanat ve kültürel varlıkların yasadışı ticareti, özellikle son 30 yılda önemli bir sorun haline gelmiştir. Bu durum dünya somut mirasına, özellikle hırsızlık ve soygunlar yaygın olan dünyanın bazı bölgelerinde, çok büyük hasara yol açmıştır. Yağmacılık, özellikle, kendi kültürel kaynaklarını korumak için uygun yollardan yoksun, zengin kültürel ve arkeolojik mirasa sahip ülkelerde çok yaygındır.

10. Hükümetlerarası Komite (ICPRCP)

Genel olarak bu uluslararası anlaşmaların kapsamı dışında kalan özel durumlarla ilgilenmek için, diplomatik eylem seviyesinde, bir *Kültürel Varlıkların Ait Oldukları Ülkelere İadesi ve Kanunsuz Alıkoyma Durumunda Geri Verilmesinin Teşviki Hükümetlerarası Komitesi* kurulmuştur. Temel öneme sahip belirli kültürel objelerinin iadesi veya geri verilmesini talep eden UNESCO Üye Devletleri, uluslararası sözleşmelerin uygulanamaz olduğu durumlarda, Hükümetlerarası Komite'ye başvurabilmektedirler. Kültürel varlıkların ait oldukları ülkelere geri verilmesi veya iadesi için çift yönlü müzakereleri kolaylaştıracak yollar arayacaktır. Komite ayrıca, bununla bağlantılı olarak, ilgili Üye Devletler arasında ara buluculuk veya uzlaşma bakış açısıyla öneriler sunabilir. Ayrıca, kültürel mirası dağıtılmış olan ülkelerdeki

koleksiyonların temsilinin teşkilatı için tutarlı programların uygulamaya geçirilmesi için gerekli araştırma ve çalışmaları teşvik etmekte ve kültürel varlığın muhafazası ve gerekli bilimsel ve teknik personelin eğitimi için müzelerin veya diğer enstitülerin kurulmasını ve güçlendirilmesini teşvik etmektedir. Komite, dört yıllık süreler için vekil atayan 22 UNESCO Üye Devletinden oluşmaktadır.

11. *Bölgesel seviyede, Avrupa Konseyi*, hukukun uluslararası anlaşmalarla yönetimi, kültürel ve doğal mirasın birleşik korunması, sürekli gelişim, kültürel işbirliği ve kültürel mirasın değeri ve sosyal rolünü oluşturan temel normlar ve standartları oluşturan uygulama mekanizmalarını ve düzenleyici çerçeveleri teşvik eden daha eski ve daha kapsamlı olan kuruluştur. Avrupa devletlerinin, Avrupa Konseyi üyesi olsunlar veya olmasınlar, kültürel işbirliğine bağlılıklarını ifade ettikleri kilit unsurlardan birisi *Avrupa Kültür Sözleşmesi'dir (1954)*. Bütün KEİ Üye Devletleri bu anlaşmada imza sahibidir. Kültür alanındaki diğer Avrupa Konseyi Anlaşmaları şunlardır;

- *Arkeolojik Mirasın Korunmasına İlişkin Avrupa Sözleşmesi (1969)*, Bulgaristan, Yunanistan, Romanya ve Rusya imza sahipleridir.
- *Avrupa Mimari Mirasının Korunması Sözleşmesi (1985)*
Arnavutluk dışında bütün KEİ Üye Devletleri imza sahipleridir.
- *Arkeolojik Mirasın Korunmasına İlişkin Avrupa Sözleşmesi (gözden geçirilmiş,1992)*
Bütün KEİ Üye Devletleri imza sahipleridir.
- *Toplum İçin Kültürel Mirasın Değeri Çerçeve Sözleşmesi (2005)*
Arnavutluk, Ermenistan, Bulgaristan, Moldova, Sırbistan ve Ukrayna imza sahipleridir.

12. Kültür, *Avrupa Birliği* için, en azından hukuki açıdan, görece yeni bir eylem alanıdır: AB'nin bu alandaki eylemleri için hukuki temel 1993 tarihinde *Maastricht Anlaşması* ile getirilmiştir. Maastricht Anlaşması, tarihsel olarak ekonomi ve ticarete yönelmiş olan AB'nin, Avrupa'da kültürün korunması, yayılması ve geliştirilmesi amacıyla kültür sahasında eylemlerde bulunmasına olanak sağlamıştır.

Avrupa Komisyonu, kültürü iki şekilde teşvik etmektedir, bunlar:

- başlıca kültürel politikalar olmak üzere, politikalar vasıtasıyla ve bunun yanı sıra AB'nin ilgilendiği diğer bölgelerdeki, rekabet veya sanayi politikaları gibi, kültürel boyutları gündeme getirerek;
- ve mali destek vasıtasıyla, öncelikle Kültür Programı üzerinden ve bunun yanı sıra diğer eylemler üzerinden, mesela bölgesel polişe çerçevesinde.

13. *KEİ Kültür Çalışma Grubu'nun Eylem Planı*, ortak kültürel değerlere ve kültürel miras elemanlarına sahip olmanın, KEİ bölgesinde refah, ekonomik kalkınma ve harmoni araçlarını simgelediğini kabul etmektedir. Kültürel mirasın, kültürel çeşitliliğin ve modern yaratıcılığın korunmasının ve teşvik edilmesinin, Karadeniz Bölgesine odaklanan bütün uluslararası işbirliği mekanizmalar içinde tetikleneceğini ve yaygınlaştırılacağını ve burada önceliğin bölgesel kalkınma ve sınır-ötesi kültürel işbirliği projelerine verileceğini hatırlatmaktadır. Planın genel hedeflerinden biri, kayıp veya yasadışı şekilde ülke dışına çıkarılmış kültürel değerlerin iadesini hızlandıracak bilgi alışverişi de dahil olmak üzere, arkeolojik, tarihi, etnografik mirasa ve sanatlara ait kültür varlıklarının yasadışı ticaretiyle mücadelede, geçerli mevzuat içerisinde işbirliği kurmaktır. KEİ Üye Devletlerinin, *KEİ üye devletlerinin, arkeolojik, tarihi ve etnografik miras ve sanatlarına ait olan kültürel varlıkların yasa dışı kaçakçılığıyla mücadelede işbirliği üzerine Taslak Mutabakat Anlaşması* hakkındaki müzakerelerini sonuçlandırmaları da önemlidir.

III. KÜLTÜREL MİRASIN YASADISI TİCARETİ İLE İLGİLİ ULUSAL MEVZUATLAR VE KEİ ÜYE DEVLETLERİNDE ÖNLEYİCİ TEDBİRLER

14. KEİ Üye Devletlerindeki bütün mevzuat dosyaları, önleyici tedbirler ve girişimler, şu uluslararası sözleşmelerle uyumludur: 1954 tarihli Silahlı Çatışma Durumunda Kültür Varlıklarının Korunması hakkındaki Lahey Anlaşması ve bunun iki protokolü ve Kültür Varlıklarının Yasadışı İthal, İhraç ve Mülkiyet Transferinin Önlenmesi ve Yasaklanması için Alınacak Tedbirlerle ilgili 1970 UNESCO Sözleşmesi. KEİ Üye Devletlerinin yalnızca 6'sı, Çalınmış veya Kanunsuz Şekilde İhraç Edilmiş Kültürel Varlıklarla ilgili UNIDROIT 1995 Sözleşmesi'ni şimdiden onaylamıştır (Azerbaycan, Gürcistan, Rusya Federasyonu, Türkiye, Ukrayna ve Yunanistan).

15. Kültürel miras kaçakçılığının birçok nedeni vardır. Cehalet ve fakir ahlak bunun kökündedir bu nedenle eğitim ve bilinçlendirmenin önemli rolü ihmal edilmemelidir. Kültürel mirasın korunması için kapasite yetersizliği de Karadeniz Bölgesindeki birçok ülkede önemli bir zayıflıktır ve bunun çaresi, özellikle arkeolojik ve paleontolojik alanlar olmak üzere, bütün ilgili kültürel mirasın fiziksel güvenlik ve gözetlemesine dair kapsamlı tedbirlerin alınmasının maddi yönden imkansız olduğu dikkate alınarak bulunmalıdır. Dahası, sanat pazarı daha iyi düzenlenmelidir. Hem ithalat hem de ihracattaki güvenlik güçleri ve gümrük kontrolü, sıkı ve etkili mekanizmalarla güçlendirilmelidir ve bunun yanı sıra etkili koruma sağlanması için etkin bir yargı gücü eğitilmeli ve kullanılmalıdır.

16. Arkeolojik alanlardaki gizli kazılar, KEİ bölgesindeki yasadışı ticaret dolaşımı içerisindeki en tehlikeli faaliyetlerden birisidir. Gizli kazıların verdiği hasar, arkeolojik anıtın tümsel anlamını ve bölgenin arkeolojik bağlamını yok etmesi, dünya ülkeleri ve insanlarını bu eşsiz kültürel miraslardan bir şeyler öğrenme imkanından yoksun bırakmasından dolayı, önemli arkeolojik parçaların çalınmasından öteye varan bir hasar vermektedir. Bu faaliyet önlenmeli ve tamamıyla durdurulmalıdır.

17. KEİ Üye Devletleri, Hükümetler tarafından desteklenen özel düzenlemeler ve organlar sayesinde, taşınabilir kültürel varlıkların korunması, yasa dışı ticaretin önlenmesi ve ulusal bölgeden kanunsuz şekilde çıkarılan kültürel varlıkların geri iadesi için kapsamlı bir sistem geliştirmişlerdir. KEİ Ülkelerinin çoğunda, bütün önleyici ve cezai tedbirlerin uygulamaya geçirilmesi için rekabetçi yetkililer arasında güçlü işbirliği sağlanmıştır. Dijital envanterlere, kültürel varlıkların sınıflandırılmasına, kültürel mirasın korunması için özel mevzuatın uygulanmasına, ilgili yapıların (kültürel, polis, gümrük) işbirliğine ve uluslararası seviyede yasadışı ticaretle mücadelede etkili olduğu kabul edilen bütün önleyici tedbirlere (UNESCO'ya düzenli olarak raporlananlar gibi) özel önem verilmektedir.

18. Kültürel varlıkların özel envanterlere kaydedilmesi, müzeler, kamu koleksiyonları, anıtlar, kültürel merkezler ve diğer benzer kuruluşlarda zorunludur. Dijital kayıtlar zorunludur ancak bunlar yine de fiziksel kayıtlarla yedeklenmelidir. Bütün kamu enstitüleri, hırsızlığı önleyici önlemler ve güvenlik planları hayata geçirmekle yükümlüdür. Müzeler de önemli bölgelerde özel erişim prosedürlerine sahiptir (depo, restorasyon laboratuvarları ve diğer yerler). Kültür Bakanlığı müdürlükleri, İçişleri Bakanlığı ve Gümrük yapıları ile sıkı işbirliği içindedirler.

19. Geçtiğimiz iki yıl içerisinde, müze kuruluşlarında ufak soygun ve gizlice girme denemelerinde yükselme eğilimi gözlenmiştir. Taşınabilir kültürel varlıklar, gümrük

yetkililerine ulusal ve uluslararası seviyede yeni kontrol işlevleri veren gümrük ve özel mevzuatlarına uygunluk kontrolüne tabidirler. Kanunsuz olarak ihraç edilmiş kültürel varlıkların iadesine dair büyük problemlerden birisi, kültürel parçanın yasa dışı kazıların sonucu olması durumunda, kökeninin ispatlanmasındaki zorluktur. Bazı durumlarda, yeniden alım ve mülkiyet değişimi sürecini, asıl suçlulara ulaşana kadar takip etmek zor olmaktadır. Bunun nedeni KEİ Üye Ülkelerindeki ulusal mevzuatlardaki farklılıklardır.

20. KEİ Üye Devletlerinde kültürel mirasın korunmasına ilişkin başlı sorunlardan birisi, kültürel değer arayışı için yapılan yasadışı kazılardır. Bu sorun on yıllardır devam etmektedir ve kanunsuz kazılar, polis yetkililerinin çabalarına rağmen devam etmekte ve KEİ Üye Devletlerinin hepsinde gerçekleşmektedir. Define avcıları, suç zincirinin ilk halkasını oluşturmakta ve değerli kültürel varlıklar bunlar tarafından yerel ve ulusal seviyedeki satıcıların eline geçmektedir ve bundan sonra da varlıklar açık artırmalarda ve koleksiyonculara satılması için yurt dışına ihraç edilmektedir.

21. Henüz envanterleri yapılmamış mülkiyetlerin sahiplerine iadesinde devasa sorunlarla karşılaşmaktadır, bunun nedeni bunların yeraltı dünyasında bulunması ve ülke dışına gizli kazılar sonucu çıkarılmasıdır. Bununla birlikte, ülkelerin ulusal mevzuatlarındaki farklılıklar, sahibine iadesi için çalıntı kaydı veya benzer belgelerin ibrazını talep eden ülkelere getirilen, kanıt zorunluluğu ve envanter kayıtları olmadan, gizli kazılarla alınan parçalar için, bu belgelerin elde edilememesi nedeniyle, her hangi bir sonuca varılamamaktadır.

22. Kültürel varlık ticareti ile mücadeleyle ilişkili olarak, Interpol, "Sınır Polisi" Genel Müdürlüğü, Kültür Bakanlığı, Müzeler ve Gümrük İdareleri ile güçlü etkileşimler sağlanmıştır. Kültürel varlık tüccarlarını ve bu varlıkların olabileceği yerleri gözlemlemek için faaliyetler yerine getirilmektedir. Kültürel mirasın suçla elde edilmiş parçalarının görüntüleri hakkında acil olarak bilgi edinmek için, ülke içindeki kültürel varlık tüccarları ve bu varlıkların koleksiyoncuları için bilinçlendirme ve önleme eğitimleri düzenlenmektedir.

23. KEİ Üye Devletlerindeki ulusal yetkililer, kültürel varlıkların yasadışı ticaretine karşı verilen mücadelenin yararı için, işbirliği ile uluslararası standartları tanıtmaya ve tedbirler almaya bağlıdırlar. Ülkelerin çoğu, vatandaşları bilinçlendirmeyi ve kültürel mirasın yasadışı ticareti ile mücadelenin önemini altını çizmeyi amaçlayan özel kampanyalara sahiptirler.

24. *Arnavutluk Cumhuriyeti*'nde, kültürel mirasın korunmasına yönelik bütün politikalar, stratejiler ve diğer faaliyetler Kültür Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığı'nın misyonundadır. Geçtiğimiz on yıldaki hukuki belgeler, Avrupa Konseyi ve UNESCO da dahil olmak üzere Avrupa kültürel organları ve çeşitli fasıl ve sözleşmelerin Tavsiye Kararları ve kılavuzlarını temel almaktadır. Kültürel objelerin yasadışı ticaret ve hareketini önlemek ile ilgili Ulusal Eylem Planı, çeşitli faaliyetleri kapsayan İçişleri Bakanlığı ve bu yasadışı hareket hakkında bilinçlendirme, eğitim ve engelleme mekanizması arasındaki işbirliği ile 2001'de kabul edilmiştir. Arnavutluk'ta güçlü ulusal kimliğin korunması, kültürünün uyumu ve sürdürülebilirliğinin bir sonucudur. Arnavutluk mirası, günümüzde binlerce yıllık tarihi yansıtmaktadır. Koruma politikası, komşu ülkelerdekilerle birçok ortak yana sahiptir ve düzenlenmiş mevzuat ve modern idari yapılar üzerinden yeni bir sistem yaratmayı denemektedir. Gelişme, hala ulusal kuruluşlar ve yerel otoriteler arasında daha sıkı işbirliğine ihtiyaç olmasına ve uzmanlaşmış personel ve kaynak yatırımının bazen az miktarda olmasına rağmen, kayda değer olmuştur. Uluslararası kamu ve özel kurum ve kuruluşla birçok başarılı ortaklık, Arnavutluk'un kültürel ve doğal mirasını korumak için fırsatlar yaratmıştır. 2005'de Kültür ve Turizm Bakanlıklarının birleşmesi, Arnavutluk toplumlarının yaşam şartlarını geliştirmeye yönelik bakış açısıyla gelir elde etmek için, kültürel varlıkların bakım ve

iyileştirilmesine yatırım yapma isteğinin açık bir işaretidir. Kapsamlı bilinçlendirme kampanyaları, anıtların restore edilmesinin ve mirasın gelecek kuşaklara aktarılmasının, bölgelerin ekonomik olarak güçlendirilmesi ve Arnavutluk kimliğinin, pan-Avrupa kimliğinin bir parçası olarak doğrulanması bakımından olumlu etkisini anlatmak için, hala gerçekleştirilmektedir.

25. **Ermenistan Cumhuriyeti**'nde Hükümet 1970'lerin yarısında kültürel mirasın korunması, kullanımı ve restorasyonuna daha çok ilgi göstermeye başlamıştır. Ermenistan Hükümeti'ndeki Kültürel Anıtların Korunması ve Kullanımı Kurulu, 18 Nisan 1978 tarihli Hükümet Kararı kapsamında kurulmuştur. Daha sonra bu alandaki temel problemler ile faaliyetlerin yönelimleri belirlenmiştir. En büyük sorun, şüphesiz, ülke simgelerinin belgelendirilmesi ve genel envanterlerinin yapılması olmuştur, bunun sonucu olarak Hükümet Tarihi ve Kültürel simgelerin Devlet Listesini 1983'de kabul etmiştir. Bu liste 8.865 simgeyi kapsamıştır ve 2000'e kadar Ermenistan bölgesindeki korunmuş somut mirasın en tam belgesi olmuştur.

26. 1992 sonlarında Ermenistan Cumhuriyeti Kültür Bakanlığı bünyesinde, kültürel mirasın ihraç ve ithalatına dair özel bir müdürlük kurulmuştur. Bu konuda Bakanlığın verimini artırmak adına 1994 yılında kültürel mirasın hareketi ile ilgili özel bir yasa kabul edilmiştir. Yakın zamanda, Ermenistan Cumhuriyeti Kültür Bakanlığı bünyesinde kültürel mirasın korunmasından sorumlu organ, kültürel mirasın yasadışı ticaretini önlemekten de sorumlu olmuştur. Bakanlık, Ulusal Politika yapıları ve birimleri ile güçlü işbirliğine sahiptir. Hükümet, kültürel mirası korumak için değerli kültürel mülklere ilişkin bir kayıt sistemini hayata geçirmiştir. Ülke topraklarında bu değere sahip parçaların ihracatı ve geçici ithalatı yasaktır. Dahası, kültürel miras listesi, geçici olarak ihracatı yapılabilecek olan devlet ve devlet-dışı varlıkları içermektedir. Devlete ait olan değerli kültürel varlıkların özel envanterleri bulunmaktadır.

27. Tarihi, maddi ve manevi kültürel mirasın korunması, restorasyonu ve kullanımına dair şartların geliştirilmesi, Ermenistan kültürel alandaki stratejinin yönü olarak kabul edilmektedir. Kültür Bakanlığı'nın Tarihi ve Kültürel Anıtların Korunması Ajansı, maddi mirasın korunmasını kontrol etmektedir. Ermenistan'da maddi kültürel miras alanını düzenleyen esas belge, Milli Meclis tarafından 1998'de kabul edilmiş ve daha sonra birçok yeni yasa ve kural ile zenginleştirilmiş olan "Tarihi ve Kültürel Maddi Miras ve Tarihi Çevrenin Korunması ve Kullanımı Yasası"dır. Milli Meclis tarafından 2003'de kabul edilen ", Onaylı Devlet Mülkü olan ve Devredilemez Tarihi ve Kültürel Maddi Anıtlar ile ilgili Yasa" da miras koruma alanındaki mevzuatın geliştirilmesinin sonucudur. Arkeolojik miras çalışmaları ve kazılarına dair sorunları düzenlemeyi, gerçek ve tüzel kişilikler ile yetkili organın hak ve sorumluluklarını belirlemeyi amaçlayan, etkinlik alanının temel tanımına sahip "Arkeolojik Miras Çalışmaları ve Kazıları ile ilgili Yasa" tasarısı özenle hazırlanmış ve Hükümetin onayına sunulmuştur.

28. **Azerbaycan Cumhuriyeti**'nde kültürel mirasın yasadışı ticareti alanını sağlam bir temelde ele alan ayrı bir yasa olmamasına rağmen, bu alan, ülkenin farklı yasalara dayalı yasama sistemi çerçevesindeki kanun ve düzenlemelerle yönetilmektedir. Bunlardan en önemlileri şunlardır: Elektronik Ticaret ile ilgili Yasa, Kültür ile ilgili Yasa, Telif Hakkı ve İlgili Haklarla ilgili Yasa, Azerbaycan Folklor İfadelerinin Yasal Korunması ile ilgili Yasa, Fikri Mülkiyet Haklarının Uygulanması ve Korsanlıkla Mücadele ile ilgili Yasa'nın yanı sıra Azerbaycan Cumhuriyeti bölgesinde Kültürel Mülklerin İthalat, İhracat ve Taşınma

Kuralları'nın Kabulü ile ilgili 29 Ağustos 2014 tarihli ve 294 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı. Şu anda, Bakanlar Kurulu bu alanın yönetilmesi için hazırlanmış belgeleri kabul etmektedir, bunlar, "Azerbaycan Folklor İfadelerinin ve geleneksel bilginin kayıt edilmesi ve yasal korumasının şartları"; "Azerbaycan'ın ulusal kültürel mirasını temsil eden, müzelerde, kütüphanelerde, film arşivlerinde saklı olan arkeolojik ve etnografik varlıkların kopyalama ve yeniden üretiminin yanı sıra turistik eşya ve basılı materyallerin üretimine dair prosedürler"dir. Yukarıda bahsedilen yasalar, uluslararası belge ve sözleşmelerde bulunan tavsiyeler göz önünde bulundurularak hazırlanmıştır. Yasal belgelerin esas maddeleri, arşivlerde saklı, tüzel kişiler ve bireyler tarafından ticari ve ticari olmayan amaçlar doğrultusunda kullanılan müze, arkeolojik, etnografik, kütüphane parçaları dahil, ulusal kültür mirasına ait kültürel varlıkların kullanımının Azerbaycan Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanlığı izni ile gerçekleştirileceğini belirtmektedir. Azerbaycan Cumhuriyeti topraklarında folklor ifadelerinin kullanımı, "Azerbaycan'ın Folklor İfadelerinin Yasal Koruması ile ilgili Azerbaycan Cumhuriyeti Yasası"nın gerektirdiği şekilde gerçekleştirilmektedir. Aynı zamanda, ifadelerin Azerbaycan Cumhuriyeti dışındaki bireyler, tüzel kişiler ve diğer ülkeler tarafından kullanımı, Azerbaycan Cumhuriyeti Telif Hakkı Ajansı'nın izni ile gerçekleştirilmektedir. Ulusal kültür varlığının sahibi, bunun düzgün bakım ve korumasından sorumludur. Bunların yerine getirilmemesi durumunda, bakımı uygun yapılmayan değerli eşyalar, Medeni Hukuk Yasası'na uygun olarak Devlet tarafından sahiplerinden satın alınabilir.

29. Bakanlar Kurulu'nun 29 Ağustos 2014 tarihli ve 294 sayılı Kararı'na göre, Azerbaycan Cumhuriyeti kültürel varlıklarının, yurtdışına ihracatı yasaktır. Bunun, bir istisna olarak, taşınabilir kültürel varlık olarak, ulusal kültür mirası parçaları Devlet Kaydına girilmiş olan yabancı kültürel değerlerin ihracatını da yasakladığı farzedilmektedir. Aynı anda, kültürel miras parçalarının, sergiler, turlar, restorasyon işleri, sunumlar ve uluslararası kültürel etkinliklerin tertiplenmesi amacıyla geçici olarak ülke dışına çıkışına izin verilebilmektedir. Bu, Bakanlar tarafından kabul edilen, "Kültürel varlıkların, sergiler, turlar, restorasyon işleri, sunumlar ve uluslararası kültürel etkinliklerde kullanımları için ülkelere ihracatı Kuralları"na uygun olarak yapılmaktadır. Azerbaycan Cumhuriyeti Ceza Usulü Kanunu'na göre (silahlı çatışma durumunda uluslararası insani ve yasal normların ihlali), hırsızlık, soygun, yasadışı elde etme, vandalizm eylemleri ve işgal altındaki bölgelerden kültürel varlıkların kanunsuz ihracatı veya bu bölgelerde kültürel varlıkların mülkiyetinin başkasına devredilmesi veya bunların yok edilmesinin on ile yirmi yıl arasında veya müebbet hapis cezası ile cezalandırıldığını belirtmek gerekir. Ayrıca, Fikri Mülkiyetin Uygulanması ve Korsanlıkla Mücadele ile ilgili Azerbaycan Cumhuriyeti Yasası'nın 2012'de kabul edilmesi de önemlidir. Bu, kültürel mirasın yasadışı ticareti ve korsanlıkla mücadelede Azerbaycan Cumhuriyeti mevzuatını güçlendirmektedir. Telif Hakkı Ajansı çerçevesindeki Fikri Mülkiyet Haklarının Uygulanması Merkezi (CEIPR) yasal güçler içinde faaliyet gösterip, gözlemlene ve lisanslama yapmaktadır. Aynı anda, CEIPR sistemi içerisinde, dijital hakların idaresi (DRM) sisteminin yaratılmasına yönelik işlerini bitirmekte olan bir interaktif eğitim merkezi hayata geçirilmiştir. CEIPR'in temel görev ve faaliyeti, fikri mülkiyet haklarının uygulanmasını sağlayacak tedbirler almak, ağlarda dijital hakların idaresini yapmak ve yasadışı ticaretle mücadele için uygun tedbirlerin alınmasına yardımcı bulunmaktır. Azerbaycan Cumhuriyeti'nin mevcut mevzuatı, kültürel miras parçalarının kanunsuz kullanımı ve kültürel varlıkların yasadışı ticareti ile mücadele için bütün gerekli tedbirleri sağlamaktadır.

30. Azerbaycan Cumhuriyeti Telif Hakkı Ajansı, "Azerbaycan 2020: Geleceğe Bakış" strateji belgesi çerçevesindeki kültürel mirasın korunmasına dair görevleri başarılı olarak

gerçekleştirmek amacı ile, mevzuat faaliyetlerini güçlendirme, teknolojik ilerleme için gerekli maddi ve teknik altyapıyı oluşturma, profesyonelliği artırma, ilgili kültürel ortamı hazırlama ve uluslararası arenada çeşitli girişimleri teşvik etmeyi amaçlayan bir takım bütünleşik tedbirleri alabilmek için çabalarını yoğunlaştırmıştır. Bu sürecin bir parçası olarak oldukça fazla sayıda uluslararası etkinlikler - konferanslar, seminerler ve yuvarlak masa toplantıları tertip edilmiştir.

31. **Bulgaristan Cumhuriyeti**'nde ulusal mevzuat, kültürel mirasın korunmasına yol gösteren AB gereksinimleri ve düzenlemeleri ile uyumludur. Bulgaristan, mevzuatlarını Avrupa Parlamentosunun, 15 Mayıs 2014 tarihli, Üye Devletlerin toprakların kanunsuz çıkarılmış kültürel objelerin geri dönüşü ile ilgili Karar 2014/60/EU ve 18 Aralık 2008 tarihli, kültürel eşyaların ihracatı ile ilgili Karar /EC/116/2009'una adapte etmiştir. Düzenlemenin temel hedefleri, AB dışında kültürel eşyaların yasadışı ihracatının azaltılması ve engellenmesi ve bunların AB içinde serbest dolaşımı hakkında bilgi sağlanmasıdır. Kültürel hazinelerin kanunsuz elde edilmesi ve ihracatı ile mücadeleyi yöneten asıl düzenleyici kanunlar, Bulgaristan Cumhuriyeti Ceza Kanunu, Kültürel Miras ile ilgili Kanun ve Kültürün Korunması ve Geliştirilmesi ile ilgili Kanun'dur.

32. Bulgaristan, bu çeşit eylemlerle mücadelede en kesin politikaları uygulamaktadır, bunların cezası bazı durumlarda 10 yıla kadar hapis olabilmektedir. Sonuç olarak, organize suç örgütleri üzerinde, yalnızca ulusal değil aynı anda uluslararası seviyede, büyük miktar baskı uygulanmıştır, Bulgaristan, kültürel hazinelerin Balkan bölgesinde transit geçişinin önündeki büyük bir engeldir. Tüm ülke topraklarının içinde, arkeolojik, mimari, etnografik, dini kültürel miras ve modern güzel sanata ilişkin kültürel mirasa ilişkin cezai suçlarla mücadelede tedbirlerin yanı sıra kültürel hazinelerin yasadışı ticaretini önlemek için tedbirler alınmıştır. Örneğin, uzman bir birim, özelleşmiş mevzuatın şartlarına uygunluğu ve kültürel mirasın korunmasıyla ilgilenen diğer yetkililer ve uzman yapılarla işbirliğini kontrol etmektedir. Buna benzer uzman birimler, Bulgaristan Cumhuriyeti Savcılığı ve İçişleri Bakanlığının merkezi yetkilileri ve polis yetkililerinin bölgesel yapılarında da kurulmuştur. Ayrı bir birim, organize suçlar ile mücadele için uzman polis güçleri içinde kurulmuştur.

33. Kültür Bakanlığı ve Gümrük İdaresi arasında, kuruluşlar arası işbirliği için bir anlaşmanın (2011) yanı sıra Kültür Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı ve Bulgaristan Cumhuriyeti Savcılığı arasında kültürel varlıkları hedefleyen suçlara karşı bir işbirliği Yönergesi tamamlanmıştır. Taraflar, gümrük, döviz ve vergi mevzuatı ve sınır yönetim usul ihlallerini ve özellikle yasadışı para transferi ve kültürel anıtların, değerli tarihi eşyaların ve sanat çalışmalarının yasadışı ticaretini, engellemek ve tespit etmek amacıyla işbirliği yapacaklardır. Yönerge Tarafları, her bir farklı dosya işlemiyle bağlantılı olarak, polis yetkilileri, gümrük memurları, Kültür Bakanlığı çalışanlar, vb. ile işbirliği ve etkileşim için iletişim noktaları belirleyeceklerdir. Departmanlar arası bir komisyon kurulmuştur. Bu komisyon, kültürel değerlerle ilgili cezai suçlar hakkındaki bilgilerin incelenmesi, işlenmesi ve analizi için periyodik olarak toplanmakta, yapılar arasında işbirliğini gerçekleştirmekte ve mevzuatta değişiklikler yapılmasına girişmektedir.

34. Kültürel hazine tüccarlarını gözlemlenme ve bu eşyaların ticaretinin yapıldığı yerlerin yönetimi yapılmaktadır. Bilinçlendirme ve önleme eğitimleri, ülke içindeki kültürel hazine tüccarları ve bu tür eşyaların koleksiyoncuları ile suçla ilişkili kültürel miras eşyalarının görüntüsü hakkında acil bilgi elde etmek için gerçekleştirilmektedir. Bilgiye sahip oldukları için kültürel hazinelere ilişkin kanunsuz faaliyetlerde bulunan kişileri gözetlemek için tedbirler alınmaktadır. Ulusal Polis Genel Müdürlüğü içindeki uzmanlaşmış bölüm, kayıp

kültürel hazineleri aramak için bir bilişim sistemi kurulup, geliştirilmesine dair bir projeyi hayata geçirmektedir, bu, diğer ülkeler tarafından arananlar da dahil, yasadışı elde edilmiş kültürel hazineleri kaydedecektir.

35. **Gürcistan**'da yasadışı ticareti önlemek için, Gürcistan Kültür ve Hareket koruma Bakanlığı Kültürel miras Müdürlüğü tarafından, kültürel varlıkların gümrükler ve ülke sınırlarında ihracatı ve geçici ihracatı için bir İzin verilmektedir. Bu izinler, Kültürel miras ile ilgili Gürcistan Kanunu ve kültürel varlıkların ihracatı ve ithalatı ile ilgili kanuna uygun şekilde verilmektedir. Eğer kültürel varlık değerli ise, bunun yurtdışına ihracatının mantıklılığı ile ilgili bir karar, Gürcistan Kültürel Miras Konseyi bünyesindeki, düzenli olarak haftada bir kez toplanan Kültürel Varlıklar ve Taşınabilir Anıtlar Komisyonu tarafından verilecektir. Komisyonun toplantıları, diğer stratejik açıdan önemli sorunlar ile de ilgilenebilir. Gerektiğinde, çeşitli kuruluş ve bilimsel araştırma merkezlerinden gelen uzmanlardan oluşan özel bir komisyon kurulabilir. Komisyon, çeşitli emniyet teşkilatlarından gelen mektupları gözden geçirebilir, kayıp ya da çalınan kültürel varlıkların değerinin ölçülmesini isteyebilir. Uzmanların bulgularını temel alarak çözülebilecek daha birçok başka sorun da vardır.

36. Gürcistan Kültür ve Eser Koruma Bakanlığı, kültürel miras korunmasını Gürcistan'ın ulusal politikasındaki öncelikli görevlerden birisi haline getirmek için, 2001'de yukarıda belirtilen yasalarla uyumlu olarak Taşınabilir Eser Envanteri ve Pasaportlaması Devlet Programının hayata geçirilmesini başlatmıştır. Taşınabilir Eser Envanter-Pasaportlama ve Kayıt Komisyonu, taşınabilir eserlerin envanter ve pasaport işlemlerini yapmak için bir mekanizma geliştirmiş ve bu mekanizmayı uluslararası standartlara uygun hale getirmiştir. 2014 yılında, Kültür Bakanlığındaki Kültürel Miras Başkanlığı bünyesinde Taşınabilir Eserler Müdürlüğü oluşturulmuştur. Bu Müdürlüğün faaliyetleri, Gürcistan topraklarındaki özel ve devlet malı kültürel varlıkları tanımlamak, bunlara doğaları ve sıfatlarına göre taşınabilir eser veya taşınabilir sayılan diğer eser statüsü vermek ve kültürel varlıkların Gürcistan'dan ihracatına dair izinler vermekten oluşmaktadır.

37. Gürcistan Kültür ve Eser Koruma Bakanlığı'nın, yalnızca kapsamı içerisindeki taşınabilir eserlerin envanter ve pasaport işlemlerinden değil ayrıca diğer otoriteler (Ulusal Arşiv, Bilim Akademisi, Patrikhane) tarafından korunan taşınabilir eserlerin işlemlerinden de sorumlu olduğunun belirtilmesi gerekir. Gürcistan'da süren ve sürmeye devam eden kanunsuz arkeolojik kazılar, büyük ölçüde idari ve sivil toplum sektörlerinin etkisiz ve tutarsız faaliyetleri, emniyet güçleri ile işbirliği yokluğu ve mevzuattaki açıklıklar nedeniyle gerçekleşmektedir. Ancak sorunun asıl kaynağı, nüfusun düşük bilinç seviyesi ve zayıf sivil konumdur. Gürcistan Kültür ve Eser Koruma Bakanlığı, nüfusun çeşitli yaş gruplarını, kültürel miras eşyalarını koruma ve muhafaza etme gereği hakkında bilinçlendirmek için eğitim faaliyetleri gerçekleştirmektedir. Yöntembilimsel çalışma, yasa dışı arkeolojinin yanı sıra kültürel miras eşyalarının çalınması ve kanunsuz ihracatını engellemek için devam etmektedir.

38. **Yunanistan Cumhuriyeti**'nin ulusal mevzuatı, kültürel mirasın korunmasını yöneten AB gereksinimleri ve düzenlemeleri ile uyumludur. Yunanistan Cumhuriyeti, "*Bir Üye Devletten yasa dışı yollarla çıkarılan kültürel objelerin iadesi hakkındaki*" 93/7/EEC sayılı Avrupa parlamentosu Direktifinin değiştirilmiş versiyonu olan 2014/60/EU Direktifini uygulama sürecindedir. Yunanistan Cumhuriyeti'nde, kültürel objelerin yasadışı ticaretine ilişkin birkaç ulusal yasa vardır, bunlar belirli uluslararası Sözleşmelerin yönergeleri takip edilerek

geliştirilmektedir, bu sözleşmeler UNESCO 1954- Lahey Sözleşmesi, "Yasadışı İthal, İhraç ve Mülkiyet Transferinin Önlenmesi ve Yasaklanması için Alınacak Tedbirlerle ilgili" 1970 UNESCO Sözleşmesi, "Çalınmış veya Kanunsuz Şekilde İhraç Edilmiş Kültürel Varlıklarla ilgili" UNIDROIT Sözleşmesidir.

39. Antikaların ve Kültürel Mirasın Korunmasıyla ilgili yasa, modern kültürel varlıkların korunması için şartlar belirlemekte, cezai yaptırımlar öngörmekte ve kültürel mirasın korunmasındaki idari süreci tanımlamaktadır. Kültürel Varlıkların Korunması için Tedbirler ile ilgili yasa ve diğer hükümler, genel olarak antikaların yasa dışı ticaretini organize suçun bir yönü olarak kabul ettiren ve Yunanistan mahkemelerinin münhasır uluslararası yargı yetkisini kabul ettiren hükümlerin hayata geçirilmesi ile ilgilidir. Yunanistan, KEİ Üye Devletlerinden Türkiye Cumhuriyeti ile çift yönlü anlaşmalar imzalamıştır (4294/2014). Dahası, diğer devletlerle, kültürel varlıkların yasadışı ticaretini önlemek için çift yönlü anlaşmaların imzalanması için müzakereler devam etmektedir. Ayrıca, kültürel varlığın korunması ve yasadışı ticaretle mücadele ile ilgili hükümler, çiftyönlü birçok eğitimsel ve kültürel sözleşmelere dahil edilmektedir.

40. "Kültür, Eğitim ve Diyanet İşleri" Bakanlığı yetkili Bakanlık iken, bünyesindeki "Eserlerin Ulusal Arşivinin İdaresi, Kültürel Varlıkların İdaresi Belgelendirilmesi ve Korunması" Müdürlüğü kültürel varlıkla ilgili sorunlardan, kültürel eşyaların yasadışı ticaretinden, kökenlerinin belgelendirilmesinden, ülkesine geri dönüş taleplerinden, kötüye kullanımdan, kanunsuz kazılar veya sökmeden vb sorumludur. "İçişleri ve İdari yapı" Bakanlığının, "Kamu Güvenliği Dairesi/Yunanistan Polis Karargahı", kültürel miras ile ilgili vakalarla ilgilenmek, bu çeşit bir suçun ilerleyişini gözlemlemek ve mevzuatın doğru uygulaması ve polisin etkisinin artırılması için talimat ve yönergeler vermekten sorumlu merkezi hizmet olarak faaliyet göstermektedir. Her iki Bakanlık da, farklı kültürel miras idare paydaşları, emniyet kuruluşları, konsolosluk ve yargı makamları ile işbirliği yapmaktadır.

41. Yunanistan Polisinin, Suçla Mücadele 2015-2019 Politikası ve Mali Suçlarla Mücadele Politikası, iyileştirilmiş polis güvenliği, antika materyale ilişkin fotoğraflara el koyulması, modern soruşturma metotları, tutuklamalar, INTERPOL bilgilendirmesi, Gümrük, dini kurumlar, Savcılar vb. gibi bütün ilgili paydaşlarla işbirliği vasıtasıyla kültürel objelerin yasadışı ticareti ve hırsızlığının azaltılmasını, arkeolojik alanların çevresinde suçların azaltılmasını, suç organizasyonlarını çökertmeyi ve kültürel miras objelerinin saklama odalarının etkili olarak korunmasını amaçlamaktadır. Envanterlerin varlığı özellikle önemlidir çünkü envanteri yapılmış kültürel varlıkların sahiplerine iade talepleri her zaman münakaşasızdır. Ayrıca su altı antik yapılarının kontrol ve korunmasının ulusal mevzuata göre Yunanistan Sahil Güvenliğin yetki alanında olduğu da belirtilmektedir.

42. **Moldova Cumhuriyeti**'nde kültürel politika öncelikli olarak tehlike altındaki kültürel değerlerin korunmasına odaklanmaktadır. Kültür Bakanlığı, 2012 yılında, "Moldova Cumhuriyetinde Kültürün Geliştirilmesi için Ulusal Strateji / Kültür 2020" geliştirme sürecini başlatmıştır. Bu belge, ilk defa Moldova Cumhuriyeti'nin kültürel sektörünün sistematik bir analizi olduğu için yenilikçidir ve sonuç olarak, orta ve uzun vadede kültürü geliştirmek için genel doğrultu ve hedefler tanımlanmıştır. Moldova Cumhuriyeti, strateji vizyonuna göre, 31 Aralık 2020'ye kadar devamlı gelişme faaliyetleri, yani eğitimsel, sosyal, ekonomik ve çevresel faaliyetleri de kapsayan, ulusal ve bölgesel kamu politikalarıyla bütünleşik ve korunan kültürel miras ile, konsolide, bağımsız ve yaratıcı bir kültürel alana sahip olacaktır. Stratejinin hedefi, kamu politikalarının münasip bir çerçevesini kurmak, kültürel mirası

korumak ve değerlendirilmek için çalışır bir sistem kurmak, yaratıcılığı teşvik etmek, kültürel sanayiler kurmak vasıtasıyla tutarlı bir kültürel ortam sağlamaktır.

43. Parlamento, anıtların korunması için devlet politikasını hazırlamakta, kültürel mirasın etkili korumasını sağlamak için yasal çerçeve oluşturmakta, devlet korumasındaki anıtlar ve devlet kültürel programlarının kayıtlarını onaylamakta ve bu programları finanse etmektedir. Hükümet, devlet korumasındaki anıtların kayıtlarını tertiplemekte, böyle anıtların muhafaza, restorasyon ve iyileştirilmesini gerçekleştirmektedir ve bu tür programları devlet bütçesinden ve dış kaynaklı fonlar ile finanse etmektedir. Yerel otoriteler, bölgesel ve yerel önemli anıtların envanterini idare etmekten ve böyle anıtların korunmasına ilişkin faaliyetleri finanse etmekten sorumludur.

44. Kültürel Miras ve Görsel Sanat Müdürlüğü, Moldova Cumhuriyetinde kültürel miras ve görsel sanatlar alanındaki strateji ve politikaları, yasa taslaklarını, düzenlemeleri ve kamu politikalarının gerçekleştirilmesini sağlamak ve bunları teşvik etmektedir. Müdürlük, ayrıca, tarihi kalıntılar, arkeolojik miras, ulusal taşınabilir ve taşınamaz kültürel mirasın korunması, ilgili mevzuata uygunluk ve anıtların korunması ile ilgili arşiv ve kayıtların idamesinden sorumludur. Ayrıca, bu Müdürlükler, anıtların korunmasına dair devlet programlarına bitirici dokunuşlar yapmakta, kentsel ve bölgesel gelişmenin arkeolojik anıtlar üzerinde etkileri ile ilgili çalışmalar koordine etmekte ve arkeolojik kazıların denetimini yapmaktadırlar. Müdürlüklerde çalışan uzmanlar, merkezi ve yerel idarelere, profesyonellere, araştırmacılara, öğrencilere vb. kişilere kültürel miras konularında öneri ve rehberlik sunmaktadırlar.

45. Kültür Bakanlığı, kültürel mirası korumak ve bunlara ilişkin kanunsuz faaliyetleri önlemek için, bakanlık-içi komiteler vasıtasıyla farklı Bakanlıklar ile işbirliği yapmaktadır. Anıtların Denetlenmesi ve Restorasyonu Ajansı (AIRM), anıtların, tarihi toplulukların ve sitelerin ve bunların koruma alanları konularında hukuka uygunluk kontrolü işlevine sahip, Kültür Bakanlığı bünyesindeki bir idari organdır. AIRM'in işlevi, Moldova Cumhuriyeti yasalarını, UNESCO ve Avrupa Konseyi'nin tarihi anıtların korunması, muhafazası ve tanıtımına ilişkin belgelerini koordine etmek ve bunları uygulamaktır.

46. Kültürel mirasın korunması alanındaki hukuki çerçeve son yıllarda, arkeolojik mirasın korunması ile ilgili Yasa, Kamu Forum Anıtları ile ilgili Yasa, taşınabilir ulusal kültür mirasının korunması ile ilgili Yasa ve soyut kültürel mirasın korunması ile ilgili Yasa'nın kabulü ile, önemli ölçüde gelişme kaydetmiştir.

47. **Romanya'da** yasal çerçeve, 18 Aralık 2008 tarihli, kültürel eşyaların ihracatıyla ilgili Konsey Düzenlemesi (EC) No 116/2009 ile uyumludur. Bu alandaki en önemli yasalar şunlardır: arkeolojik kazıların işleyişini düzenleyen taşınabilir ulusal mirasın korunmasıyla ilgili Yasa ve müzeler ve kamu koleksiyoncularıyla ilgili Yasa. Romanya, kapsamlı bir kültürel eşyaların yasadışı ticaretini engelleme sistemi geliştirmiştir. İlgili Romanya otoriteleri, işbirliği protokolleri bazında ve yasal yetkilerine uyumlu olarak bütün önleyici ve gerektiğinde cezai tedbirleri yerine getirmek için birlikte çalışmaktadır. Kültür Bakanlığı - kültür ile ilgili merkezi otorite, Gümrükler Genel Müdürlüğü, Romanya Polisi ve Romanya Sınır Polisi, kültürel eşyaların yasadışı ticaretini koordine bir şekilde önlemek için işbirliği protokolleri imzalamışlardır. İşbirliği protokolleri, vilayet seviyesinde ilgili kuruluşların yanı sıra, bazen dini tarikatlar ve müzelerin işbirliği ile sonuçlandırılmaktadır.

48. Kültürel eşyaların envanterlerinin yapılması, özel envanterler içerisinde dijitalleştirilmesi ve sınıflandırılması ve kaydedilmesinin, özellikle kültürel kuruluşlar, kamu koleksiyonları, müzeler vb için zorunlu olan envanterlerin Romanya otoriteleri tarafından uygulamaya geçirilen, etkili önleyici tedbirler olduğu görülmüştür. Sınıflandırılmış kültürel eşyalar, Ulusal Taşınabilir Kültürel Miras Envanteri'nde listelenmiştir. Koruma altındaki arkeolojik alanlar, bütün tarihi anıtlar ile birlikte, düzenli olarak güncellenen Tarihi Anıtlar Listesi'nde listelenmiştir. Bu envanterler, korumadaki kültürel miras hakkında yaygın bilgiyi garanti etmektedir.

49. Romanya'daki bütün kamu kuruluşları, hırsızlığı önleyici tedbirler almakla yükümlüdür. Polis onaylı güvenlik planları zorunludur. Müzeler de önemli bölgelerde özel erişim prosedürlerine sahiptir (depo, restorasyon laboratuvarları ve diğer yerler). Mevzuat, kültürel eşyaların ihracatı ve ticareti ile ilgili, AB topraklarından ve sertifikalardan çıkarılma durumlarında Avrupa Düzenlemesi hükümlerine uygun özel lisan verilmesi de dahil, özel tedbirler içermektedir. İhracat, ulusal ve Avrupa mevzuatı ve Romanya'nın parçası olduğu uluslararası sözleşmeler ile düzenlenmektedir. Romanya yasası, başka bir devletin topraklarından kanunsuz olarak çıkmış kültürel varlıkların ithalatını, mülkiyetini, alınımını, sergilerde kullanımını ve bunların dolaşımı ile ilgili bütün faaliyetleri yasaklamakta ve yaptırım uygulamaktadır.

50. Romanya, Avrupa parlamentosunun Direktif 2014/60/EU ve Avrupa Konseyinin bir Üye Devletin topraklarından kanunsuz çıkarılan kültüre objelerin geri verilmesi ile ilgili 15 Mayıs 2014 tarihli Direktifi ve düzeltici Düzenleme (EU) No 1024/2012 (Değişiklik) hükümlerini kapsama dahil etmek ve aktarmak için taşınabilir kültürel mirasın korunmasına ilişkin mevzuatını değiştirme sürecindedir. Romanya otoriteleri, ayrıca bu proje ile kültürel eşyaların yasadışı ticaretini önleme ve mücadele mekanizmasını geliştirmeyi ve ilgili faaliyetlerinde daha önce karşılaşılan işlemsel engelleri ortadan kaldırmayı amaçlamaktadır.

51. Romanya tarafından karşılaşılan temel yasal ve işlemsel engeller, uluslararası bir bakış açısıyla, ülkelerin yasal sistemleri arasındaki farklılıklar nedeniyle kültürel mirasın sahibine iade sürecini atfetmektedir. Romanya, 2009 ve 2013 arasında, Kültürel Varlıkların Ait Oldukları Ülkelere İadesi ve Kanunsuz Alıkoyma Durumunda Geri Verilmesinin Teşviki Hükümetlerarası Komitesinin bir parçası olmuştur. Romanya, şu anda Komite'nin çalışmalarına bir Gözlemci olarak katılmaktadır. Romanya, 2013-2015 arasında UNESCO 1970 Sözleşmesi'nin Alt Komite üyesi ve 2009-2013 arasında Silahlı Çatışma Durumunda Kültür Varlıklarının Korunması Komitesi üyesi olmuştur.

52. **Rusya Federasyonu**, dev kültürel potansiyele sahiptir ve kültürel miras değerlerinin muhafazasına ve yasadışı ticaretle mücadeleye kayda değer bir ilgi göstermektedir. Şu anda, Rusya Federasyonu'ndaki kültür alanı, yeteri kadar fazla hacimli yasa ve hukuki fiil ile düzenlenmektedir. Kültürel varlıkların kanunsuz ithalat ve ihracatına ilişkin meseleler, Rusya tarafından 1988'de kabul ve tasdik edilen Yasadışı İthal, İhraç ve Mülkiyet Transferinin Önlenmesi ve Yasaklanması için Alınacak Tedbirlerle ilgili Sözleşme (1970) ile yönetilmektedir. Kültürel mirasın, devlet koruması, muhafazası, kullanımı ve tanıtımı alanındaki meseleler Rusya Federasyonu Anayasası, kültürel miras alanındaki uluslararası kanun belgeleri, Rusya Federasyonu'nun kültür ile ilgili mevzuatının temel prensipleri ile yönetilmektedir. Sabit kültürel mirasın korunması ve muhafazası ile ilgili asıl mevzuat "Rusya Federasyonu Halkının Kültürel Miras (tarih ve kültür anıtları) Objeleri" ile ilgili Federal Kanundur. Kültürel miras objelerinin muhafaza, koruma ve kullanım meseleleri ayrıca Rusya

Federasyonu 2008-2015 için Kültür ve Sanatlar Alanında Eğitim Gelişim Konsepti, 2015'e kadar olan dönemde Halk Sanatları ve El Sanatlarını Organize Etmek için Devlet Desteği Konsepti, Rusya Federasyonu Halklarının 2009-2015 için Soyut Kültürel Mirasının Geliştirilmesi ve Muhafazası Konsepti gibi önemli belgelere de yansımıştır.

53. Rusya Federasyonu Kültür Bakanlığının işlevlerinden biri, yasadışı ticareti önlemek için kayıp ve çalıntı kültürel objelerin bir veritabanını idame ettirmektir. Rusya Federasyonu Kültür Bakanlığı ayrıca, özelleşmiş veri tabanları vasıtasıyla (Otomatik Elektronik Bilgi ve Arama Sistemi "ERPAS" ve "LOSTART") kayıp objeleri saptama amacıyla uluslararası ve Rus sanat pazarlarını gözlemlemekte ve bunları sahiplerine (doğrudan veya yetkili federal makamlar ile işbirliğiyle) iade etmek için gerekli tedbirleri almaktadır. Rusya Federasyonu Kültür Bakanlığının dışında, Rusya emniyet yetkili organlarının sistemleri içinde de benzer elektronik veritabanları mevcuttur. Aynı zamanda Rusya Federasyonu Kültür Bakanlığı, aranan kültürel objeler hakkında düzenli olarak bilgi yayını yaparak kitle iletişimi etkili olarak kullanmaktadır.

54. Rusya Federasyonu Ceza Kanunu, kültürel miras objelerinin korunmasına ve kültürel varlıkların ticareti ile mücadeleye yönelik özel kurallar içermektedir. Geçerli mevzuat, ayrıca, kültürel miras objeleri ve kültürel değerlere ilişkin idari suçlara karşı idari cezalar getiren önemli sayıda mevzuat kuralları içermektedir. Kültürel miras objelerine zarar veren kişiler, Rusya Federasyonu Halkının Kültürel Miras (Tarih ve Kültür Anıtları) Objeleri ile ilgili Federal Kanun uyarınca, restorasyon çalışmalarının masraflarını telafi etmek zorundadırlar. Üstleniciler, kültürel miras objelerinin ticaretiyle mücadele etmenin yanı sıra, kültürel miras alanlarında devam eden restorasyon çalışmalarına dair kamu bilinçlendirmesi için, restorasyon işine başlamadan önce üzerinde objenin resmini, çalışmaların başlığını, üstlenicilerin isimleri ve diğer ilgili bilgileri barındıran özel bilgi tabelaları kurmak zorundadırlar.

55. Rusya Federasyonu bilindiği üzere, özellikle UNESCO çerçevesinde gerçekleştirilen, uluslararası seviye kültürel işbirliklerine büyük önem vermektedir. Rusya Federasyonu, kültür alanındaki Organizasyonların strateji ve programların hazırlanması ve müzakerelerine etkin olarak katılmıştır ve UNESCO gözetiminde kabul edilen kültürel sözleşmeler çerçevesindeki çeşitli girişimleri desteklemektedir. Bu her şeyden önce, 16 Kasım 1972 tarihli Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunmasına Dair Sözleşme'nin yanı sıra 14 Mayıs 1954 tarihli Silahlı Çatışma Durumunda Kültür Varlıklarının Korunması için Lahey Sözleşmesi ve 14 Kasım 1970 tarihli Yasadışı İthal, İhraç ve Mülkiyet Transferinin Önlenmesi ve Yasaklanması için Alınacak Tedbirlerle ilgili Sözleşme ile ilgilidir.

56. **Sırbistan Cumhuriyeti**'nin kültürel miras ile ilgili Kanunu, kanunsuz kazılar ve hırsızlıklara büyük ilgi göstermekte, kültürel eşyaların yasadışı ticareti ve kaçakçılığını buna bağlı faaliyetler olarak kabul etmektedir. Son yıllar, önleyici koruma kavramının anlaşıldığı ve yeni bir kültürel eşya kategorisinin uygulamaya geçirildiği bir zaman olmuştur, bu kategori genellikle halen keşfedilmemiş, toprak altında bulunan ve devlet malı sayılan arkeolojik ve numizmatik parçaların yanı sıra kültürel değeri olan ancak halen değerlendirme sürecinde olan anıtlar ve diğer kalıcı yapıları kapsamıştır. Sırbistan'daki arkeolojik hazineler sayısızdır ve özellikle tehlike altında olan Sirmium, Viminacium, Romuliana vb gibi Roma kasabalarının etkileyici yapılarından oluşan Roma döneminden kalma mekanlardır. Miras koruma sistemi, taşınmaz mirasın korunması için kuruluşları (16 daire), Sırbistan'daki

müzeler ağı (120'den fazla) ve Kültür Bakanlığından, biri arkeolojik ve diğeri anıtlardan sorumlu olmak üzere, iki müfettişi içerir. Polis, gümrük ve adli temsilciler de dahil edilmiştir.

57. Sırbistan, Yakın Doğu, Türkiye, Bulgaristan vb kaçakçılık yolu olan uluslararası yasadışı ticaret ağının bir parçası haline gelmiştir. Geçtiğimiz on yılda, 10 müzeden 13.000'den fazla parça çalınmış, bunlardan çoğu nümizmatik materyaller, arkeolojik objeler iken bir çoğu da resim ve grafikler olmuştur. Sırbistan Cumhuriyeti Hükümeti, Kültür Bakanlığının önerisi üzerine Belgrad'da, Muhafaza Merkezi Enstitüsü (CIK) kurulmasını desteklemiştir. Bu, eğitim, bilim ve muhafazayı paralel olarak geliştiren bilimsel ve eğitimsel bir enstitüdür. Bu enstitünün temel görevleri, bütün soyut ve somut mirasın içeriklerini kendi çevresinde, bütünleşik bir şekilde içeren özgün bir yaklaşımı hayata geçirmek, önleyici ve düzeltici muhafaza, restorasyon ve belgelendirme sistemi hayata geçirmektir.

58. Rusya Federasyonu Hükümeti Kosova'daki Ortodoks kutsal mekanlarının restorasyonunu finanse etmek için, askeri faaliyetler sırasında hasar gören kültürel mekanlarını restorasyon ve muhafazasında Sırbistan Cumhuriyeti'ne insani yardım sağlamaya yönelik uluslararası UNESCO kampanyası çerçevesinde, UNESCO'ya 2 milyon ABD doları büyüklüğünde gönüllü katkıda bulunmuştur. Deçan, Graçaniça ve İpek manastırları ve birkaç kilise gibi Dünya Mirası alanları 2013'de restore edilmiştir. Kosova'da geçmiş yıllarda hasar gören anıtların restorasyonu, uluslararası seviyedeki paydaşların etkili işbirliğinin bir örneğidir ve Rusya Federasyonu'nun önemli kültürel miras mekanlarını kurtarma meselesindeki etkili konumuna şahitlik etmektedir.

59. **Türkiye Cumhuriyeti**, " Kültür Varlıklarının Köken Ülkeye İadesini veya Kanunsuz Alıkoyma Durumunda Geri Verilmesinin Teşviki Hükümetlerarası Komitesi " faaliyetlerinde aktif olarak yer almaktadır. Türkiye Cumhuriyeti'nin, UNESCO 1970 Sözleşmesinin etkisini artırmak için kurulan UNESCO 1970 Sözleşmesi Alt Komitesi üyeliği bu yıl son bulmuştur. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti, kültürel varlıkların yasadışı ticaretini önlemede çift taraflı işbirliğini artırmak amacıyla, Bulgaristan Cumhuriyeti, Yunanistan Cumhuriyeti ve Romanya Cumhuriyeti Hükümetleriyle Kültür Varlığının Yasadışı İthal, İhraç ve Mülkiyet Devrinin Yasaklanması ve Önlenmesine ile ilgili birkaç sözleşme imzalamıştır. Bu sözleşmelerin, kültürel varlıkların sahiplerine iadesi ile ilgili etkili geri bildirim sağlaması beklenmektedir.

60. Türkiye Cumhuriyeti otoriteleri, yasadışı ticareti önlemek için ülke genelindeki gümrük kapılarında, polis ve jandarma birimlerinde arama gerçekleştirmektedir. Bunların, müzelerden, arkeolojik alanlardan veya koleksiyonculardan çalınan kültürel varlıklarla ilgili bilgi ve verileri en kısa sürede İçişleri Bakanlığı, Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, Interpol-Europol Dairesi Başkanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı, Sahil Güvenlik Komutanlığı ve bütün Valiliklere iletmesi beklenmektedir. Türk otoriteler, kültürel varlıkların kaçakçılığına ilişkin ilgili birimlerle, yani Emniyet Genel Müdürlüğü bünyesindeki Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı ve vilayetlerde hizmet veren bilimlerle güçlü işbirliği geliştirmiştir.

61. Kültürel varlıkların kaçakçılığını önlemeye dair birçok eğitici faaliyet, ortak kuruluşlarla işbirliği içerisinde önleyici tedbir olarak tertiplenmektedir. İçişleri Bakanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü ve Jandarma Genel Komutanlığı merkezi birimlerinde çalışan uzmanlarla istişare

toplantıları düzenlenmektedir. Kültür ve Turizm Bakanlığı da, vilayetlerdeki müze müdürlüklerine, kültürel mirasın korunmasına dair kamu bilinci oluşturacak eğitimsel faaliyetleri tertiplenmeleri için izin vermekte ve her çeşit eğitimsel faaliyeti desteklemektedir.

62. Konferans ve atölyelerin tertiplenmesi ve uluslararası etkinliklerin gözlemlenmesi ve Interpol ile sıkı işbirliğinin, uluslararası seviyede kültürel varlıkların yasadışı ticaretine dair etkili önleyici tedbirler olduğu görülmüştür. Türkiye Cumhuriyeti, kültürel mirasın uluslararası kaçakçılığını önlemek için, ilgili Bakanlıklar, enstitüler ve kuruluşlar ile işbirliği içerisinde gerekli tedbirleri almaktadır. Kültür ve Turizm Bakanlığı bünyesindeki bütün müzelerin yanında güvenlik güçleri ve gümrükler sıkı işbirliği içinde çalışmakta, yasadışı ithal edilmiş kültürel varlıklara ilişkin yıllık raporlar ve beyanlar hazırlamaktadırlar.

63. *Ukrayna*'da, kültürel mirasın muhafazasına ilişkin temel prensipler Ülke'nin ana yasasına yansımıştır. Ukrayna Anayasası şöyle beyan etmektedir: "Kültürel miras yasa ile korunur", "Devlet, tarihi anıtlar ve kültürel değere sahip diğer objelerin muhafazasını sağlar..." "Herkes doğal veya kültürel mirasa zarar vermemekle ve verdikleri herhangi zararı telafi etmekle yükümlüdür". Kültürel değerlerin muhafazası ve iyileştirilmesi, devletin kültürel alandaki politikasının öncelikleri arasındadır. Kültürel mirasın muhafazası, Ukrayna Yüce Radası tarafından kabul ve tasdik edilen uluslararası sözleşmelere göre, kültürel mirasın muhafazası, ülkenin küresel topluma karşı olan bir uluslararası hukuki yükümlülüğüdür. Ulusal Miras Meseleleri Devlet Hizmeti (2000 yılında Kültürel Mirasın Korunması için Devlet Hizmeti olarak kurulmuştur), her çeşit ve kategoriden anıtın kaydını tutma, koruma, düzgün bakım ve kullanım, saklama ve restorasyonundan sorumludur. Ayrıca temel faaliyetlerinden birisi, bu alanda uluslararası işbirliğini sağlamaktır. Kültürel mirasın korunması, devletin bir faaliyeti olsa da, bu toplum desteği olmadan gerçekleştirilemez. Ukrayna'da, kamu sicili 140 binin üzerinde kültürel miras anıtlarını içerir, bunlardan %49,8'i arkeolojik alan, yaklaşık %37'si tarihi anıtlar, %11,1'den fazlası mimari ve kentsel planlama, yaklaşık %2'si anıtsal sanat; %0,1'den azı ise birlikte bilim ve teknoloji anıtları, bahçe sanatı ve tabiattan oluşmaktadır. Özel kültürel değere sahip anıt grupları bazında, Ukrayna'da 63 tarihi ve kültürel rezerv vardır. Ukrayna'nın yaklaşık 9400 yerleşim yerinde 70 bin'den fazla kültürel miras anıtı araştırma ve kayıt gerektirmektedir.

64. Kültürel Varlığın Çıkarılması ve Kültürel Mirasın Korunmasını Kontrol Müdürlüğü, ulusal kültürel mirası korumaya ve geliştirmeyi amaçlayan kapsamlı bir takım tedbir geliştirmiştir. Bu tedbirler şunlara odaklanmaktadır: kültürel mirasın kaçakçılığı ve yasadışı ticaretini engellemek ve bunlarla mücadele etmek, yasadışı ihraç edilmiş kültürel varlıkların ilgili hükümetlerarası sözleşmeler ve uluslararası kuruluşlar çerçevesinde iadesinde yabancı işbirliğinin geliştirilmesi ve kültürel varlıkların Devlet Kayıtlarının idamesi. Müdürlük ayrıca, Ukrayna Kültür Bakanlığı bünyesindeki Ulusal tarihi ve kültürel rezervlerin faaliyetlerini koordine ve kontrol etmektedir. Kültürel mirasın korunması alanındaki kamu yönetimi görevi, Ukrayna Bakanlar Kurulu'nun yanı sıra kültürel mirasın korunmasında özel olarak yetkilendirilmiş organlara verilmiştir. "Kültürel mirasın korunması" ile ilgili Ukrayna Yasası ayrıca, alanların mülkiyetinin yürütülmesi için işlemler oluşturur, anıtların korunması için özel mekanizmalar tanımlar (özellikle, alanın sahibi ve kültürel mirasın korunmaya ilişkin ilgili organ arasında bir anıtı ya da bunun parçasını koruma anlaşması yaparak), kültürel mirasın korunmasıyla ilgili mevzuatın ihlal edilmesi durumunda mesuliyeti belirler. Yasa'nın belirli hükümleri, diğer mevzuatlarda daha ayrıntılı belirtilmiştir. Nitekim, 23.09.2008 tarihli Yasa № 574-VI, özelleştirilmesi yasak olan kültürel miras anıtlarının listesini içerir. Kültürel

mirasın korunmasıyla ilgili mevzuatın ihlal edilmesi durumunda mesuliyet, Ceza Kanunu ve İdari Suçlar Kanunu'nda detaylı şekilde belirtilmiştir.

65. Kültürel mirasın korunması ve kullanımında yeterli bir seviyeyi garantiye almak adına, 20.04.2014 tarihli Ukrayna Yasası No. 1692-IV, kültürel miras koruma alanındaki hukuki, kurumsal ve lojistik çerçeveyi geliştirmek için Kültürel Mirasın Muhafazası ve Korunması için 2004-2010 Ulusal Programını onaylamıştır. Programın yakın zamanda biteceği ve stratejik yönü göz önünde bulundurulduğunda, Kültür Bakanlığı bunun orta vadeye odaklı olarak süresini uzatmayı gerekli görmektedir. Program, kayıt güncellemelerini garantiye alarak kültürel mirası korumak, her anıt için korunacak bölgeleri tanımlamak veya açıklamak, Ukrayna taşınmaz anıtlarının Devlet Kaydı'nın oluşturulması sırasında ülkedeki bütün bölgelerde eksiksiz veritabanı kayıtları yaratmak için rejimlerinin açık tanımlarını yapmak için entegre bir tedbir sistemi kurulmasını da içermelidir. Program, hem sınır ötesi bölgelerde hem de geleneksel ortaklarla çift yönlü stratejik ilişki ile yurt dışında kültürel mirasın korunması alanında uluslararası işbirliğini daha da geliştirmeyi hesaba katmalıdır. UNESCO Dünya Mirası Merkezi, ICOMOS, Avrupa ve uluslararası kuruluşlarla işbirliğine büyük önem verilmelidir. Sorunun önemli boyutunu fark ederek, Ukrayna Yüce Radası, İdari Suçlar Kanunu ve Ukrayna Ceza Kanunu'na düzeltmeler getiren, 09.09.2010 tarihli "kültürel mirasın korunmasıyla ilgili bazı Ukrayna Yasalarına Düzeltmeler" ile ilgili Yasa № 2518-VI'yı onaylamıştır. Sonuç olarak, arkeolojik miras alanlarında yasa dışı kazılar ve kültürel mirasın yok edilmesi veya zarar verilmesi de dahil olmak üzere, kültürel mirasın korunmasıyla ilgili mevzuatın ihlalinde idari ve cezai sorumluluk kayda değer ölçüde iyileştirilmiştir.

IV. SONUÇLAR

66. Kültürel ve yaratıcı sektörler, Karadeniz Bölgesi'nin bölgesel, sosyal ve ekonomik gelişmesine önemli katkıda bulunmaktadır. Bölgede yaratıcılık ve yeniliklerin desteklenmesi ve teşvik edilmesinde kültürün rolünün keşfine ve teşvikine devam edilmesi önemlidir. Kültürel politikalar, yaratıcı sektörü canlandırmanın ve kültür ile sanatlarda meydana gelen büyük değişimleri belirlemede başlangıç noktasını temsil eder. KEİ Üye Devletler, halklarının kültüre erişimini, UNESCO Kültürel İfadelerin Çeşitliliğinin Korunması ve Geliştirilmesi Anlaşması (Paris,2005) yanında, artırmaya teşvik edilmektedirler. Bir bakanlık iletişim ağı, kültürel mirasın koruma, gençlik ve sanatçıların hareketliliğini geliştirme, en iyi uygulamaların çalışılması ve yukarıda belirtildiği şekilde ortak projelere girişilmesi ile ilgili politikaları güçlendirecektir.

67. Kültür sektöründeki ortak faaliyetler, insan kaynaklarının gelişmesine, teknik bilginin aktarımına, ortak projelerin ortaya çıkmasına ve deneyimlerin alışverişinin teşvikine yol açacaktır. Böyle bir platformla, kültürel mirasın ve insani değerlerin korunması ve teşvik edilmesine dair toplum bilinci yaratılması da hızlandırılabilir. Sanat, kültürel miras ve eğitim alanlarındaki politika ve programlar arası sinerjinin teşvik edilmesi de, kültüre erişimi geliştirecektir. Dahası, kültürel poliçelerin hayata geçirilmesindeki en iyi KEİ uygulamalarının paylaşılması, kültürel objelerin yasadışı ticaretine karşı yürütülen mücadeleyi güçlendirecek ve ulusal mevzuatlara uygun şekilde sivil toplumla işbirliğini kolaylaştıracaktır.

68. Kültürel miras kaçakçılığının önlenmesi, KEİ bölgesi devletleri ve dünyada ekonomik, kültürel ve sosyal istikrar için önemlidir. Önleyici politikaların geliştirilmesi, maddi ve manevi kültür mirasının korunmasına ve canlanmasına, ekonomik kalkınmanın ve istihdamın

arttırılmasına, turizm ürünlerinin güçlendirilmesine ve çeşitlendirilmesine, yerel nüfusun muhafaza edilmesine ve kültürel anlayışın geliştirilmesine yardımcı olacaktır.

69. Bu alandaki başarılı politikalar, bu meseleden sorumlu otoriteler arasındaki hem ulusal hem de çok yanlı işbirliğinin rolü ile yakından bağlantılıdır. KEİ Üye Devletleri, kültürel ve doğal miras varlıklarını koruyarak ve ulusal ve uluslararası deneyimden yararlanarak, kültürel ve turist güzergahlarını birbirine bağlama zorluğunun üstesinden gelebilecek ve Karadeniz bölgesini eşsiz değer ve kalitede bir turist istikameti olduğuna dair küresel bir bilinç yaratabileceklerdir.

70. KEİ Üye Devletleri, kültürel miras kaçakçılığını önlemek için, kendi ülkelerindeki Kültür Bakanlığı, Gümrükler ve Polis birimleri arasında kuruluşlar arası güçlü işbirliği geliştirmişlerdir. İlgili otoriteler, gümrük, döviz ve vergi mevzuatı ve sınır yönetim usul ihlallerini ve özellikle yasadışı para transferi ve kültürel anıtların, değerli tarihi eşyaların ve sanat çalışmalarının yasadışı ticaretini, engellemek ve tespit etmek amacıyla işbirliği yapmaktadırlar. Kanunsuz ihracat, kalıcı bir sorundur. Bunun nedenleri, tespit edilmiş ve incelenmiş sitelerin kamulaştırılması ve korunmuş sitelerin araştırılması için yetersiz mali durum, sitelerin korunması için mali ve insani kaynak yetersizliğidir ve bunları güçleştiren şey çoğunun yerleşim yerlerinden uzak olmalarıdır. Bu sorun mevzuat ile denetim altına alınmıştır ancak saldırılar, güvenlik ve yaptırım otoriteleri tarafından kapsanması için çok fazladır.

71. KEİ Üye Devletleri, kültürel varlıkların korunmasıyla ilgili otoritelerin temsilcileri (örneğin, polis, Gümrük Departmanı, antik yapıtlar otoriteleri, Kültür Bakanlığı, Adalet Bakanlığı) arasında daha sıkı ve resmi işbirliğini teşvik etmelidirler. Ulusal seviyedeki yasadışı ticaretle mücadelede bilinen etkili bir önleyici tedbir, ciddi yasadışı kazı, yağma, kültürel varlıkların ticareti sorunlarına karşı, UNESCO ve INTERPOL Ulusal Komisyonları, diğer ilgili ulusal ve uluslararası organlar, kültürel kuruluşlar, devlet arşivleri ve özel sektörün yanı sıra medyayı da dahil ederek, kamu bilinci yaratmaktır.

72. KEİ devletleri, "Arkeolojik, Tarihi, Etnografik Mirasa Mensup olan Kültürel Varlıklar ve Sanatsal Objelerin Yasadışı Kaçakçılığıyla Mücadelede KEİ Ülkeleri Arasında İşbirliği Taslak Mutabakat Anlaşması"nın KEİ ülkeleri için önemli olduğunu ve buna ilişkin müzakerelerin zamanında sonuçlandırılması gerektiğini vurgulamaktadır. Aynı zamanda, kültürel ve tarihi anıtların yok edilmesi tehlikesine etkili biçimde karşı koymak için, inceleme ve KEİ ülkelerinin restorasyon faaliyetleri alanında en iyi uygulamalarını kullanmak için etkili bir uluslararası sistem oluşturmayı amaçlayan bir takım tedbirler planlamak gereklidir. KEİ ülkeleri, özellikle öncelikleri belirleyerek, ortak strateji ve programlar geliştirerek ve bunun yanı sıra diğer bölgesel ve uluslararası organizasyonlar ve sivil toplum ağları ile ortaklık ilişkisi ile kültür alanında işbirliğini daha da güçlendirmelidirler.